

PATVIRTINTA
Vilniaus lopšelio-darželio „Boružėlė“
direktoriaus
2017 m. gruodžio 21 d.
įsakymu Nr. V-78

**VILNIAUS LOPŠELIO-DARŽELIO „BORUŽĖLĖ“
SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
TVARKOS APRAŠAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Vilniaus lopšelio-darželio „Boružėlė“ Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – tvarkos Aprašas) parengtas vadovaujantis Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 „Dėl Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“.

2. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus lopšelio-darželio „Boružėlė“ (toliau – mokykla) tvarkos Aprašo paskirtis – padėti mokyklai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi visiems mokyklos bendruomenės nariams.

3. Tvarkos Aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą mokykloje.

3. Tvarkos Aprašas remiasi šiais principais:

3.1. į smurtą ir patyčias reaguojama nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių;

3.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas mokyklos darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ar patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ar patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo smurtaujančių ir besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų.

4. Visi mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti mokyklos darbuotojai) pasirašytinai supažindinami su mokyklos nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka.

5. Tvarkos Apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1. **žodinės patyčios:** pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.2. **fizinės patyčios:** mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.3. **socialinės patyčios:** socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.4. **patyčios kibernetinėje erdvėje:** patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijomis ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui.

5.2. **patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi;

5.3. **besityčiojantysis** – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

5.4. **patyčias patiriantis suaugęs** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai) ar kitas suaugęs asmuo;

5.5. **smurtas** – smurtiniai ir nusikalstami veiksmai (turto naikinimas, vagystės) mokykloje, sąmoningas jėgos taikymas siekiant sužeisti ar įžeisti kitą asmenį, atviras ir sąmoningas fiziškai agresyvus elgesys kito žmogaus atžvilgiu:

5.5.1. **fizinis smurtas** - tai faktinę ar potencialią fizinę žalą sukeltantys sąmoningi veiksmai, sąveikos tų asmenų, kurie yra atsakingi už vaiką, turi jo pasitikėjimą ar santykinę valdžią ir kontrolę. Atsitiktinė žala ar sužeidimas paprastai nelaikomi smurtu;

5.5.2. **psichologinis smurtas** - tai judėjimo laisvę apribojantys veiksmai, nuvertinimo, menkinimo, žeminimo, šmeižto, grasinimo, gąsdinimo, atskyrimo, kvailinimo ar kitokie ne fizinio kontakto priešiški elgsenos modeliai, sukeltantys ar sudarantys sąlygas sukelti žalą vaiko fizinei, emocinei, psichinei, dvasinei, moralinei ar socialinei sveikatai ir vystymuisi. Šie veiksmai yra sąmoningai atliekami asmens, turinčio tiesioginę valdžią, galią vaiko atžvilgiu ar vaiko pasitikėjimą;

5.5.3. **seksualinis smurtas** - tai vaikų įtraukimas į seksualinę veiklą, kuriai jie nėra pakankamai subrendę, kurią nepilnai suvokia, į kurią nesugeba tinkamai reaguoti, kuri pažeidžia

socialinius tabu ir kuria tvirkintojas siekia patenkinti savo seksualinius poreikius ar gauti su šia sritimi susijusį pelną;

5.5.4. **nepriežiūra** - vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

5.6. **smurtautojas** – mokinys ar suaugęs, smurtaujantis mokyklos aplinkoje;

5.7. **smurtą patyręs asmuo** – mokinys ar suaugęs, prieš kurį buvo įvykdyti smurtiniai ar nusikalstami veiksmai (turto naikinimas, vagystė) mokykloje bei sąmoningai taikyta jėga siekiant sužeisti ar įžeisti;

5.8. **smurto ir patyčių stebėtojas** – mokinys ar suaugęs, matantis ar žinantis apie įvykusį smurtą ar patyčias;

5.9. **smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos vykdymo stebėseną** – situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;

5.10. **smurto ir patyčių prevencijos vykdymas** – nuolatinis procesas smurto ir patyčių rizikai mažinti, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio įsivertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą;

5.11. **smurto ir patyčių intervencijos vykdymas** – mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų, mokyklos vadovų, kitų mokyklos darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, teikiamos pagalbos priemonių visumą, esant poreikiui įtraukiant ir mokinių tėvus.

6. Tvarkos Aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 patvirtintomis „Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis“.

II. SKYRIUS

APSAUGA NUO SMURTO IR PATYČIŲ MOKYKLOJE

7. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto ar patyčių forma, nukreipta:

7.1. mokinių prieš mokinius;

7.2. mokyklos darbuotojų prieš mokinius, mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);

7.3. mokinių prieš mokyklos darbuotojus;

7.4. vienu mokyklos darbuotojų prieš kitus darbuotojus;

7.5. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, mokytojus.

III SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

8. Smurto ir patyčių stebėseną, prevenciją ir intervenciją yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos direktorius, vaiko gerovės komisijos nariai, grupių pedagogai, o ją vykdamas dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.

9. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja mokyklos vaiko gerovės komisijos pirmininkas, kuris kiekvienais mokslo metais:

9.1. inicijuoja mokyklos bendruomenės narių apklausas ir apibendrina jų rezultatus;

9.2. atlieka mokykloje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias analizę;

9.3. remdamasis apklausų ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

9.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį mokyklos vaiko gerovės komisijos posėdžiuose;

9.5. teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje;

9.6. atlieka kitus mokyklos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

10. Grupių pedagogai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja vaiko gerovės komisijos pirmininką apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus grupėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

IV SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

11. Visais įtariamų ar realių smurto bei patyčių atvejais kiekvienas mokyklos administracijos darbuotojas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas mokyklos darbuotojas reaguodamas:

11.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

11.2. jei asmeniui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus)), mokyklos darbuotojus ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

11.3. informuoja grupės pedagogą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias ar smurtą, elektroninių patyčių atveju pateikia išsaugotus įrodymus;

13. Gavus informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias ar smurtą, grupės pedagogas:

13.1. nedelsiant išsiaiškina situaciją organizuojant individualius pokalbius su smurto ar patyčių dalyviais esant poreikiui informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus) ar kviečia tėvus dalyvauti pokalbiuose, informuoja mokyklos direktorių, mokyklos vaiko gerovės komisijos pirmininką;

13.2. numato veiksmų su smurto ar patyčių įvykių dalyviais planą, vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną;

13.3. nesiliaujant smurtui ar patyčioms kreipiasi į mokyklos vaiko gerovės komisijos pirmininką ir perduoda surinktą informaciją apie netinkamą elgesį bei įgyvendintą veiksmų planą.

14. Lopšelio-darželio vaiko gerovės pirmininkas inicijuoja vaiko gerovės komisijos posėdį.

15. Lopšelio-darželio vaiko gerovės komisija įvertinusi turimą informaciją:

15.1. organizuoja pokalbius su smurto ar patyčių dalyviais, ir jų tėvais (globėjais, rūpintojais) esant reikalui koreguoja veiksmų planą, priima sprendimus dėl švietimo pagalbos priemonių taikymo;

15.2. informuoja mokyklos direktorių apie priimtas priemones bei sprendimus dėl švietimo pagalbos priemonių taikymo;

15.3. vykdo veiksmų planą, stebi švietimo pagalbos priemonių taikymą, analizuoja situaciją, organizuoja pakartotinius mokyklos vaiko gerovės posėdžius situacijai įvertinti.

16. Mokinui smurtavus ar pasityčiojus iš administracijos darbuotojo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito mokyklos darbuotojo, asmuo gavęs informaciją, pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias ar smurtą, informuoja mokyklos direktorių, kuris priima sprendimą dėl poveikių taikymo.

17. Administracijos darbuotojui, pedagogui, pagalbos specialistui ar mokyklos darbuotojui smurtavus ar pasityčiojus iš vaiko, asmuo gavęs informaciją, pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias ar smurtą informuoja mokyklos direktorių, kuris priima sprendimą dėl poveikio priemonių taikymo.

18. Esant poreikiui, visiems smurto ar patyčių dalyviams, teikiama švietimo pagalbos specialistų (psichologo) pagalba.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Administracijos darbuotojai, pedagogai ar švietimo pagalbos specialistai, kiti mokyklos darbuotojai ir mokiniai pasirašytinai supažindinami su šiuo tvarkos Aprašu iki mokslo metų rugsėjo 15 d.

20. Tėvai (globėjai, rūpintojai) su šiuo tvarkos Aprašu supažindinami tėvų susirinkimų metu.

21. Vilniaus lopšelio-darželio „Boružėlė“ Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarkos aprašas skelbiamas mokyklos internetinėje svetainėje.
